

Statshusmandsbrug.

Statshusmandsbruget er et stykke dansk kultur, der rummer fortællingen om jævne folks tilværelse på landet og deres personlige drømme om et bedre liv. Husene blomstrede op i landskabet med husmandsloven i 1899. Man kunne så få et billigt statslån og købe så meget jord, at man kunne leve af den. De tidlige statshusmandsmænd var nærmest forpagtere af jorden og betalte leje til staten. Ved lensafløsningen i 1919 blev godserne af staten tvunget til at afgive en trediedel af deres jord, så der kunne oprettes flere husmandsbrug. Herremandsjorden skulle vende tilbage til folket. Lensafløsningen dannede grundlag for 2.300 nye husmandsbrug og gav samtidig 750 eksisterende mindre brug tillægsjord. Ved hårdt arbejde og hele familiens medvirken kunne de tidlige landarbejdere ernære sig ved eget landbrug. På Jungshoved ligger der 4 statshusmandsbrug mellem kirken og Stavreby og på Duevängen ligger der 3 til. Det var Baronien Stampenborg på Nysø Gods, der måtte afgive jorden.

Husene blev som oftest bygget ud til vejen. Alle bygningerne var solidt funderet og kendetegnet ved deres enkelthed i stilen. Omkring 20.000 hektar blev på landsplan udstykket til husmandsbrug, men allerede omk. 1950 blev disse husmandsbrug for små og blev derfor samlet i større enheder. De fleste husmandsbrug er i dag ombygget. Nogle med hestefolde og andre med lidt hobbylandbrug. De bebos ikke længere af folk med rod i det lokale landbosamfund, men snarere af pensionister og folk med arbejde udenfor landbruget. Ingen, der bare en gang imellem færdes i det åbne landskab, kan have undgået, at se husene.

På Jungshoved var der oprettet en Husmandsforening og én gang om året kørte man i en lang række med hestekøretøjer. Ikke til skoven, men ud for at se på afgrøder og få gode ideer til sin egen bedrift. Turen blev kaldt ”Sognet rundt”. Der blev holdt stop og kikket, snakket og drukket kaffe og øller. Dagen sluttede med en fælles spisning i Forsamlingshuset.

Anne Okholm.

